

Strasbourg, 11.3.2014
COM(2014) 154 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Avatud ja turvalise Euroopa muutmine tõelisuseks

{SWD(2014) 63 final}

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Avatud ja turvalise Euroopa muutmine tõelisuseks

SISSEJUHATUS

Viimasel viiel aastal on töötatud välja strateegiad, et suurendada Euroopa avatust ja turvalisust. 2014. aasta juunis paneb Euroopa Ülemkogu paika strateegilised suunised vabadusel, turvalisusel ja õiglusel rajaneva ala edasiarendamiseks.

Tunnistades, et ühiste probleemidega hakkama saamiseks vajab Euroopa ühiseid lahendusi, saab ülemkogu tugineda märkimisväärtetele edusammudele, mis on tehtud pärast kaugeleulatuvate eesmärkide seadmist 2009. aasta Stockholmi programmis. Pärast seda on lõpuks kokku lepitud Euroopa ühises varjupaigasüsteemis, millega tõhustati norme kaitset vajavate isikute jaoks. Tugevdatud on Schengeni ala – üht Euroopa projekti kõige populaarsemat saavutust. Tõhustatud on seadusliku rände kanaleid – ELi sisenemise ja ELis viibimise tingimused on nüüd selgemad ning rändajate jaoks on kehtestatud ühised õigused. Põhjalikult on muudetud ühist viisapoliitikat, mille tulemusena on muutunud seaduslike reisijate sisenemine Euroopa Liitu lihtsamaks ja see aitab kaasa liidu majanduskasvule. Mitme riigi puhul on kaotatud viisanõue.

Julgeolekuvaldkonnas pakuvad õigusaktid ja praktiline koostöö nüüd ühised vahendid, mis aitavad kaitsta Euroopa ühiskonda ja majandust raske ja organiseeritud kuritegevuse eest. Suurenenud õiguskaitsealane koostöö on osutunud oluliseks vahendiks, et reageerida ühiste ohtudele, nagu inimkaubandus, terrorism, küberkuritegevus ja korruptsioon.

Paika on pandud ka ELi rände- ja varjupaigalaase välispoliitika raamistik, mis võimaldab ELil teha ulatuslikku koostööd oma naabruses ja kaugemalgi asuvate riikidega ning lüüa rände- ja arenguvaldkonnas kaasa pooleliiolevates ÜRO ja riikide algatustes.

Ehkki pärast Stockholmi tehtud edusammud on märkimisväärsed, ei ole tööga mingil juhul lõpule jõutud. Palju tuleb veel ära teha, et tagada olemasolevate vahendite täielik rakendamine ja täitmine. Varjupaigalaased õigusaktid tuleb sidusalt üle võtta. Ühise rändepoliitika õigusraamistik vajab veel viimistlemist ja täiendavaid jõupingutusi tuleb teha lõimumise valdkonnas. Turvalisusega seotud probleemide lahendamisel tuleb silmas pidada selget vajadust suurendada liikmesriikide ja ELi asutuste seas õiguskaitsealast koostööd. Õigusaktide ja poliitika tõhususe kontrollimisest ja hindamisest peab saama poliitikatsükli lahutamatu osa.

ELil ja selle liikmesriikidel tuleb rinda pista ka uute katsumustega. Euroopa on osa üleilmastunud ja omavahel tihedalt läbi põimunud maailmast, kus on oodata rahvusvahelise liikuvuse suurenemist. Euroopasse soovib tulla üha enam inimesi – mõned neist, näiteks turistid, üliõpilased ja teenuseosutajad, ajutiselt, teised püsivamalt, et töötada või leida kaitset. ELil tuleb tegeleda demograafiliste muutuste, linnastumise, üha mitmepalgelisema ühiskonna ja tööjõupuudusega. On väga oluline muuta võimalikult suureks kasu, mida võivad tuua siseküsimustele keskendunud strateegiad majandusarengu edendamisel, ning meelitada Euroopasse õigete oskustega isikuid ja seaduslikke reisijaid.

Euroopal tuleb silmitsi seista ka paljudes maailma paikades ja eeskätt Euroopa vahetus naabruses esineva ebastabiilsuse tagajärgedega. Sündmused, nagu araabia kevad ja praegune Süüria kriis, nõuavad asjakohast ja koordineeritud reageerimist eri rühmadest koosnevatele rändevooegadele ning täiendavalt tuleb pingutada ka selle nimel, et ära hoida uute tragöödiate aset leidmine Vahemerel.

Tehnoloogia areneb kiiresti, pakkudes uusi võimalusi majanduskasvaks ja muutes põhjalikult seda, kuidas inimesed üksteisega läbi käivad. Nende muutustega kaasnevad ka uued julgeolekuprobleemid. Üha rohkem valmistab muret küberkuritegevus, järjest keerukamaks on muutumas inimkaubandus, uusi vorme võtab piiriülene organiseeritud kuritegevus ja endiselt ohustab julgeolekut terrorism. Peame ära kasutama tehnoloogilisi uuendusi ja teaduse saavutusi, sest need aitavad meil nimetatud ohte kõrvaldada. EL peab jätkama julgeolekuvalmiduse ja vastupanuvõime seisukohalt oluliste vahendite koondamist, kasutades eelkõige oma teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Horisont 2020”.

Maailmas, kus kõik on omavahel üha tihedamas sõltuvuses, tuleb siseküsimused lõimida ELi üldisesse välispoliitikasse, mis võimaldab tõhustada dialoogi ja koostööd kolmandate riikidega. Järjepidevus ja kooskõla välispoliitikaga aitab ette näha probleeme, saavutada paremini ELi eesmärgi, edendada liidu väärtusi ja täita tema rahvusvahelisi inimõigustega seotud kohustusi.

See strateegia üle mõtisklemine langeb ajale, mil Euroopa on järk-järgult väljumas majandus- ja sotsiaalkriisist, mis on jätnud oma jälje endiselt suure tööpuuduse ning meie ühiskonna suurema haavatuse ja ksenofoobiale kaldumise näol. Just sellises olukorras peavad poliitilised juhid astuma otsustavaid samme, et kindlustada avatud ja turvaline Euroopa, kus on tagatud põhiõigused, tuginedes ELi põhiõiguste hartale, millest peavad kinni pidama nii ELi institutsioonid õigusaktide vastuvõtmisel ja rakendamisel kui ka liikmesriigid ELi õiguse alusel tegutsemisel. Siseküsimustele keskendunud strateegiad edendavad ja kaitsevad Euroopa väärtusi, võimaldades kodanikel elada oma elu ohutult ja turvaliselt, tundes rõõmu meie ühiskonna mitmekesisusest.

Käesoleva teatise ettevalmistamisel konsulteeris komisjon suure hulga sidusrühmade ja huvitatud isikutega, eelkõige 29. ja 30. jaanuaril 2014 sidusrühmadele korraldatud konverentsil „Avatud ja turvaline Euroopa: mis järgmisena?” ning palju mõtteavaldusi esile kutsunud avaliku konsultatsiooni käigus. Meie tulevase poliitika üle toimusid arutelud ka Euroopa Parlamendis, nõukogus, Regioonide Komitees ja ELi asutuste haldusnõukogudes.

Arutelu siseküsimustele keskenduvate strateegiatega üle peab tuginema tõenditele. Seepärast on käesolevale teatisele lisatud komisjoni talituste töödokumendis esitatud valik selle arutelu jaoks olulistest statistilistest andmetest.

POLIITILISED PRIORITEEDID

1. TÕHUS RÄNDE- JA LIKUVUSPOLIITIKA

Demograafilised muutused, eeskätt Euroopa töötava elanikkonna kahanemine, millele lisandub teatavates sektorites (eriti inseneriteaduste, IT ja tervishoiu valdkonnas) märkimisväärne oskustööjõu nappus, takistavad ELi tootlikkuse suurenemist ja seega liidu majanduse elavnemist. Üha suurenev üleilmne konkurents oskuste ja talentide leidmisel mõjutab tööturget paljudes liikmesriikides ning on saabuval kümnendil Euroopa majandusliku heaolu seisukohast otsustav tegur.

Viimasel viieteistkümnel aastal on EL järginud seadusliku rände puhul sektoripõhist käsitlust. Selle tulemuseks on ühine õigusraamistik, millega reguleeritakse teatavate isikute vastuvõtmist, tunnustatakse õigusi ja karistatakse rikkumiste eest. See on edendanud ka liikmesriikide ühist panust lõimimisse ja tagasipöördumisse. Nüüd on aeg koondada see kõik sidusamaks ELi ühiseks rändepoliitikaks, milles võetakse arvesse ka majanduse lühi- ja pikaajalisi vajadusi.

1.1. Rändest ja lõimumisest tuleneva kasu maksimumini viimine

Euroopa vajab hästi juhitud rändepoliitikat, mis aitab tõhusalt kaasa aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020” elluviimisele. Euroopa peab ligi meelitama uusi talente ja konkureerima üleilmsel turul. Oluline on koostöö teiste poliitikavaldkondadega. EL peaks tagama kokkusobivuse, nt rände-, tööhõive-, haridus-, arengu- ja kaubanduspoliitika vahel, samuti võimaldama teenuseid pakkuvate kõrge kvalifikatsiooniga töötajate lühiajalist liikuvust. Rahvusvaheliste üliõpilaste Euroopasse meelitamine ja siin hoidmine ning hariduse edendamine seaduslike rändajate seas aitab tagada oskused, mida vajatakse tulevikus ELi tööturul.

Selleks et teha paremini kindlaks majandussektorid ja ametid, mille puhul esineb värbamisraskusi või oskustööjõu puudus, tuleks anda struktuursete dialoogide raames (mida peetakse liikmesriikide, ettevõtete ja ametiühingutega töörande ja kaubandusega seotud liikuvuse vajalikkuse teemal) vajaduste kohta ühine hinnang. Võttes arvesse asjaolu, et liikmesriikide vajadused võivad olla erinevad, oleks kasulik luua ELi tasandil koordineerimisplatvorm kandmaks hoolt selle eest, et ränne ja liikuvus mõjuksid ELi majandusele hästi.

Samal ajal tuleks tõhustada meetmeid, millega maksimeeritakse liikmesriikides juba seaduslikult elavate rändajate potentsiaali, kuivõrd nende tööhõivemäärad on praegu keskmisest tunduvalt madalamad ja paljudele neist saab osaks ulatuslik sotsiaalne tõrjutus. Olemasolevaid töövahendusmehhanisme, nagu EURES ja ELi oskuste ülevaade, tuleks veelgi täiustada ning samuti tuleks need laiendada kolmandate riikide kodanikele. Väljarändamise ettevalmistamise meetmed võivad olla kasulikud, et aidata rändajaid teabe, koolituse või kvalifikatsioonide tunnustamisega, ent neis ei tohiks näha ELi sisenemise eeltingimust. Hõlbustada tuleks rändajate ettevõtlust, tagades lubade stabiilsuse ning võimaldades lihtsat juurdepääsu teabele ja võrgustike võimalustele.

Täiendavalt tuleb teha tööd seoses pensioniõiguste ja sotsiaalsete õiguste ülekantavusega, et võimaldada võõrtöötajatel näiteks kanda oma tööandjapensioni õigused üle ühest sektorist teise ja ühest riigist (sh kolmandast riigist) teise samas ulatuses, nagu seda saavad teha ELi kodanikud.

Talentide ligimeelitamiseks peaks EL soodustama ja edendama veelgi mujal omandatud kvalifikatsioonide ja kutseoskuste tunnustamist – see aitab leida tõhusat rakendust ka ELis seaduslikult elavate rändajate oskustele ja kvalifikatsioonidele. Selleks võiks EL alustada arutelusid oma rahvusvaheliste partneritega. Osana ELi atraktiivsusest tuleks üliõpilaste ja teadlaste puhul kohaldada lihtsamaid ja kiiremaid viisamenetlusi.

Olemasolevaid ELi eeskirju rändajate vastuvõtmise ja nende õiguste kohta peavad rakendama tõhusalt ja sidusalt kõik liikmesriigid. Praeguste seadusliku rände alaste õigusaktide hindamine aitaks kindlaks teha lüngad, suurendada järjepidevust ja hinnata olemasoleva raamistiku mõju. Täiendavaid samme saaks astuda selleks, et kodifitseerida ja ühtlustada peamised vastuvõtutingimused ning ka kolmandate riikide kodanike õigused. See oleks samm nn ühtse rändeala poole, mille eesmärk on hõlbustada – sealhulgas liikmesriikide antud lubade vastastikuse tunnustamise abil – kolmandate riikide kodanike ELi-sisest liikuvust.

Euroopa ühiskond on mitmepalgeline ja selle lõimimine on endiselt keeruline. Selleks et suurendada sotsiaalset ühtekuuluvust ja kasutada täiel määral ära rändest tulenev kasu, tuleks pühenduda rohkem rändajate tõhusale lõimimisele tööturule ja vastuvõtva riigi ühiskonda. Neid jõupingutusi tehes tuleks enam tähelepanu pöörata soolisele tasakaalule ning tegeleda olulise lõhega, mis valitseb sisserändajatest naiste ja meeste tööhõives. Tuleks tagada õiglane kohtlemine ja mittediskrimineeriv juurdepääs tööturule. Haavatavad rändajad, eelkõige naised, noored rändajad ja saatjata alaealised peaksid saama sihipärasest toetust ning kooskõlas ÜRO lapse õiguste konventsiooniga tuleks rakendada lähenemisviisi, mille kohaselt

lähtutakse lapse parimatest huvidest. Lõimimise valdkonnas tehtud varasema töö põhjal oleks võimalik välja selgitada edukad strateegiad ja levitada parimaid tavaid. Täiendavat tööd on vaja teha, et suurendada suutlikkust ning kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, kes on integratsioonipoliitika eesliinil.

1.2. Usaldusväärne lähenemisviis rände ja tagasipöördumisele

Ebaseadusliku rände ärahoidmine ja vähendamine on iga hästi juhitud rändesüsteemi oluline osa. Ebaseadusliku rände vähendamiseks on vaja kombineerida eri meetmeid. Ebaseaduslik ränne on sageli seotud inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubandusega ning selle kutsub esile ebaseaduslike töövõimalusi pakkuvate tööandjate tekitatav nõudlus. Oluline on koostöö päritolu- ja transiidiriikidega, mis peaks olema ELi välistegevuse, sealhulgas arengukoostöö lahutamatu osa.

Tuleks põhjalikult hinnata praeguseid eeskirju inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise kohta ning uues ulatuslikus ELi strateegias võiks kasutada ebaseadusliku rändega seotud nõudluse ja asjassepuutuvate kuritegelike võrgustike käsitlemisel võimalikult hästi ära olemasolevaid vahendeid. Tuleks võtta rohkem ennetusmeetmeid, sealhulgas korraldada päritolu- ja transiidiriikides teavituskampaaniaid, et hoiatada inimesi ebaseadusliku rändega kaasnevate ohtude eest.

Liit seab jätkuvalt esikohale vabatahtliku tagasipöördumisega seotud tegevuse ja kaaluda tuleks Euroopa toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja taasloomimise meetmeid, mida saaks rakendada tihedas koostöös päritoluriikide, rahvusvaheliste organisatsioonide ja valitsusväliste organisatsioonidega.

Samal ajal peab EL jätkama koostööd kolmandate riikidega, et tagada kolmandate riikidega sõlmitud rahvusvahelistes lepingutes sätestatud tagasivõtukohustuste igakülgne täitmine, millega kindlustatakse nende kolmandate riikide kodanike reaalne tagasipöördumine, kes viibivad ELis õigusliku aluseta. Võib tekkida vajadus kaaluda uute tagasivõtulepingute sõlmimist muude oluliste päritoluriikidega, uurides samal ajal kõiki ELi välistegevuse valdkonna pakutavaid võimalusi. EL peaks jätkama ühistele nõuetele tugineva tagasipöördumispoliitika elluviimist, millega tagatakse usutav ja inimlik tagasipöördumine, austades iga isiku põhiõigusi ja väärikust.

2. SCHENGEN, VIISAD JA VÄLISPIIR

2.1. Schengen

Schengeni ala loomine, mis võimaldab inimestel reisida, ilma et neid piiril kontrollitaks, on üks Euroopa ülesehitamise põhiosi. Euroopa kodanikud võtavad igal aastal kõikjal Euroopas ilma takistuste ja sisepiirideta ette üle 1,25 miljardi turismi- või tööreise või külaskäigu sõprade ja sugulaste juurde. Peale selle, et vaba liikumine on populaarne kodanike seas, toob see suurt kasu ka Euroopa majandusele. Schengeni ala väljakujundamine tuleks lõpule viia. Esmatähtis eesmärk on viia tõhusalt ellu hiljuti kokku lepitud muudatused Schengeni ala haldamises. See peaks aitama suurendada Schengeni riikide seas vastastikust usaldust, ära hoida rikkumisi ja liidul toime tulla olukordadega, kus liikmesriik ei täida oma kohustust kontrollida oma osa välispiirist.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata Schengeni infosüsteemi (SIS II) tõrgeteta toimimisele, et tagada turvalisus ja inimeste vaba liikumine. See on 2012. aastal suuremahuliste süsteemide operatiivjuhtimiseks loodud ELi ameti (EU-LISA) põhiülesanne. Lisaks nii praeguste kui ka tulevaste IT-süsteemide tõhusa toimimise tagamisele siseküsimuste valdkonnas peaks EU-LISA püüdma lähiaastail leida IT-süsteemide turvalisuse ja arengu osas koostöövõimalusi asjakohaste ELi asutuste vahel.

2.2. Ühise viisapoliitika tõhusam rakendamine

Viisapoliitika eesmärk peaks olema parandada seaduslike reisijate reisimisvõimalusi ja muuta Schengeni ala atraktiivsemaks sihtkohaks kolmandate riikide kodanikele, säilitades samal ajal turvalisuse kõrge taseme. ELi huvides on olla avatud külastajatele, kes aitavad kaasa majanduskasvule. On aeg viia lõpule ühise viisapoliitika väljatöötamine – selleks tuleb läbi vaadata Schengeni viisaeeskiri, et ühtlustada seda, kuidas Schengeni viisataotlusi liikmesriikides menetletakse, ja viia lõpule viisainfosüsteemi järk-järguline kasutuselevõtt. Pärast sellise poliitika mõju kohta hinnangu andmist võidakse kaaluda liikumist süsteemi poole, mis põhineb pigem isikute hindamisel kui kodakondsusel.

Peaksime toetama jätkuvalt kohalikku konsulaarkoostööd ja teabevahetust, et tagada viisade ühtlustatum ja sujuvam andmine. Tuleks soodustada Schengeni viisakeskuste loomist, et suurendada ja ratsionaliseerida liikmesriikide kohalolekut kolmandates riikides eesmärgiga koguda viisataotlusi ja teha nende kohta otsuseid.

Arukas viisapoliitika peaks hõlmama ka nende riikide loetelu korrapärasest läbivaatamisest, kelle kodanikelt nõutakse viisat. Selleks et muuta tihedamaks ELi ja partnerriikide koostöö ning tugevdada inimestevahelisi kontakte, võiks juhul, kui viisanõude kaotamine ei ole veel reaalne, kaaluda viisalihtsustuslepingute sõlmimist. Praegune tava sõlmida paralleelselt viisalihtsustuslepingutega tagasivõtulepingud on osutunud edukaks ja selle rakendamine peaks tulevikus jätkuma.

2.3. Välispiiride integreeritud haldamine

Aastate jooksul on tehtud märkimisväärsed edusamme liikumisel ELi välispiiride integreeritud haldamise poole. Frontexi roll on tänu agentuuri muudetud mandaadile suurenenud, mis võimaldab toetada paremini ühisoperatsioonides osalevaid liikmesriike ja suurendada koostööd kolmandate riikidega. Eurosur tugevdab koostööd liikmesriikide ja Frontexi vahel, aidates hallata välispiiri ja päästa elusid, eriti Vahemerel. Kooskõlas ELi meresõiduturvalisuse strateegiaga tuleks püüelda ka merenduse valdkonnas tegutsejate omavahelise koostöö poole.

Olukorras, kus ELi saabuvate inimeste arv üha kasvab ja see kasv eeldatavasti jätkub, eriti lennureisijate näol, peab EL liikuma tipptasemel tehnoloogiat kasutades tänapäevase ja tõhusama piirihalduse poole. Juurdepääs Euroopale tuleks muuta seaduslike reisijate jaoks lihtsamaks, suurendades samas julgeolekut piiridel. Seepärast tuleks esikohale seada Euroopasse sisenemise ja Euroopast lahkumise süsteemist ning registreeritud reisijate programmist koosneva e-piiride paketi elluviimine. Kaaluda võiks uusi lähenemisviise tõhusale piirihaldusele, võttes arvesse hinnangut Euroopa piirivalvesüsteemi loomise teostatavuse kohta.

3. EUROOPA ÜHINE VARJUPAIGASÜSTEEM PRAKTIKAS

ELil tuleb lähiaastatel varjupaigataotlejate arvu kasvades tõenäoliselt lahendada mitmeid olulisi küsimusi rahvusvahelise kaitse valdkonnas. Eri rühmadest koosnevad keerukad rändevood avaldavad survet liikmesriikide suutlikkusele menetleda varjupaigataotlusi, võtta vastu haavatavaid rühmi ja vastata nende vajadustele ning lõimida isikuid, kelle puhul on selge, et nad vajavad rahvusvahelist kaitset.

3.1. Euroopa ühise varjupaigasüsteemi tugevdamine

Euroopa ühist varjupaigasüsteemi käsitlevates õigusaktides, millega tagatakse kaitset vajavatele isikutele parem juurdepääs varjupaigamenetlusele, kvaliteetsemad vastuvõtutingimused ning kiiremad ja usaldusväärsemad otsused varjupaiga andmise kohta, on nüüd kokku lepitud. Nüüd peab toimuma tõhus ülevõtmine ja sidus rakendamine, mis võimaldab liikmesriikidel lahendada rahvusvahelise kaitsega seotud probleeme.

Siinkohal on oluline roll Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametil (EASO), kes aitab parandada varjupaigataotluste hindamise kvaliteeti ja ühtlustada tavasid kogu ELis, muu hulgas kontrollides varjupaiga andmist käsitlevate otsuste kvaliteeti ja koondades liikmesriikide teavet päritoluriikide kohta.

Kooskõlas aluslepingu eesmärgiga luua kogu ELis kehtiv ühtne pagulasseisund tuleks välja töötada uued eeskirjad varjupaigaküsimustes langetatud otsuste vastastikuse tunnustamise kohta liikmesriikides ja raamistik kaitse ülekandmiseks. See vähendaks tõkkeid, mis takistavad ELis liikumist, ja hõlbustaks kaitsega seotud hüvede ülekandmist üle sisepiiride.

3.2. Vastutus ja solidaarsus

Vastutus ja solidaarsus peavad käima käsikäes. See tähendab seda, et ühelt poolt peavad liikmesriigid järgima täielikult liidu õigustikus sätestatud eeskirju ja teiselt poolt peaksid nad toetama teisi liikmesriike, kelle varjupaigasüsteemidel tuleb ajutiselt silmitsi seista suure survega.

Rahvusvahelise kaitse saajate ümberpaigutamine, mida on katsetatud viimastel aastatel Maltas, on üks solidaarsuse vorme, mida tuleks edendada. Uus vorm, mida võiks lähiaastal edasi arendada, on varjupaigataotluste ühine menetlemine. Uurida võiks ka võimalust vastuvõtupunktide koostöökäsi eri olukorras, et vältida, et üks riik vaevleb ülerahvastatuse käes, samal ajal kui teistel on vabu ressursse. Tulevase arutelu käigus tuleks käsitleda täiendavaid viise, kuidas saavutada liikmesriikide vahel ühtlasem vastutuse jagamine.

3.3. Kriiside ennetamine ja ohjamine

Dublini määruses on nüüd sätestatud mehhanism varajase hoiatamise, valmiduse ja kriisiohje jaoks. Kõikide nende etappide nõuetekohane kohaldamine eeldab seda, et liikmesriigid esitavad komisjonile ja EASO-le praeguse olukorra ja mis tahes vajakajäämistele kohta, mis võivad viia kriisini, rohkem teavet. See tähendab seda, et kogutakse rohkem andmeid ning koostatakse liikmesriikidelt, ELi delegatsioonidelt, ELi asutustelt, rahvusvahelistelt organisatsioonidelt ja muudest allikatest saadud teabe põhjal riskianalüüs. Vajakajäämistele liikmesriikide varjupaigasüsteemides tuleks vältida ennetusmeetmete ja erandolukorra plaanimise abil.

Selleks et suurendada liidu valmisolekut toime tulla massilise sissevooluga, tuleks hinnata olemasolevat ajutise kaitse pakkumise raamistikku ja seda vajaduse korral muuta, et muuta see praktilisemaks ja paindlikumaks.

3.4. Väliste probleemide ja ELis varjupaiga saamise seaduslike võimaluste käsitlemine

ELi välispoliitika lahutamatu osana tuleks edendada kõrgeid kaitsealaseid norme päritolu- ja transiidiriikides ning vähendada nende isikute arvu, kes võtavad Euroopasse jõudmise lootuses ette ohtliku reisi läbi Sahara, üle Vahemere või muid teid pidi.

Vaja on laiendada näiteks Põhja-Aafrikas ja Aafrika Sarve piirkonnas rakendatavate piirkondlike kaitseprogrammide ulatust ning hinnata vajadust luua uusi programme. Piirkondlikes kaitseprogrammides tuleks panna rohkem rõhku sellele, et suurendada riigi ametiasutuste võimet tegeleda inimeste ümberasustamisega, edendades sealhulgas suutlikkust saada rahvusvahelist abi ning suurendada pagulaste positiivset mõju kohalikele kogukondadele.

EL peaks püüdma tagada, et põhjendatud kaitsevajadustega isikute saabumine oleks paremini korraldatud, vähendades inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimtragöödiate ulatust.

Uute rahaliste vahendite toel, peaks EL tihedas seoses ELi arengupoliitikaga suurendama oma panust ümberasustamisse. See võib pakkuda pikaajalisi lahendusi isikutele, kelle puhul ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet on kindlaks teinud vajaduse saada kaitset. ELi

ümberasustamisnäitajad on seni võrdlemisi tagasihoidlikud. Lõviosale maailma pagulastest pakuvad pelgupaika endiselt arengumaad. Kõik 28 liikmesriiki peaksid üles näitama suuremat solidaarsust pagulasi vastuvõtivate arengumaadega, osaledes ümberasustamismeetmetes ja võttes enda kanda senisest suurema osa vastutusest.

Ümberasustamismeetmeid võiks täiendada kaitstud riiki sisenemise kord (alustades kooskõlastatud lähenemisviisiga humanitaarkaaluatlustel antavatele viisadele ja ühiste suunistega), mis võimaldab isikutel taotleda kaitset, võtmata ELi piirini jõudmiseks ette reisi, mis võib osutuda saatuslikuks. Võiks algatada teostatavusuuringu, mille käigus kaalutakse kaitsetaotluste ühist menetlemist väljaspool ELi, ilma et see piiraks olemasolevat õigust pääseda ligi varjupaigamenetlustele ELis.

4. RÄNDE JA LIKUVUSE SUHTES VÕETUD ÜLDISE LÄHENEMISVIISI TÄIENDAV TUGEVDAMINE

Samme, mida astutakse Euroopas vabaduse, turvalisuse ja õigluse tagamiseks, mõjutavad ka sündmused ja areng väljaspool ELi. Poliitilised muutused ja ebastabiilsus, aina suurenev lõhe rikaste ja vaeste vahel ning kliimamuutus annavad tõuke nii vabatahtliku liikuvuse suurenemiseks kui ka sunniviisiliseks ümberasustamiseks, mille tulemuseks on surve ELi välispiirile. EL peab tegema tõhusamat koostööd naaberriikidega nii idas kui ka lõunas ning samuti kaugemal asuvate riikidega, et keskenduda ebaseadusliku ja sundrände algpõhjustele. Selleks peaks EL aitama ka edaspidi päritolu- ja transiidiriikidel suurendada oma suutlikkust ära hoida ebaseaduslikku rännet ning võidelda rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubandusega, samuti tuleks parandada piirihaldust ning varjupaiga- ja vastuvõtualast suutlikkust.

ELil tuleb tugevdada rände ja liikuvuse valdkonnas partnerlust kolmandate riikidega, et kasutada igakülgset rände ja liikuvuse suhtes võetud üldise lähenemisviisi raamistikku ja vahendeid. Euroopa tööjõu- ja oskuste puuduse vähendamise ning liikuvusega seotud kaubanduse hõlbustamise puhul võib olla eriti oluline roll eeskätt liikuvuspartnerlustel. ELi majanduskasvu elavdamisele ja kolmandate riikide arengu edendamisele võivad kaasa aidata ka viisanõude kaotamiseks peetavad dialoogid ja lühiajaliste viisade andmise hõlbustamine.

Seepärast tuleb pidada esmatähtsaks rände ja liikuvuse suhtes võetud üldise lähenemisviisi mõju suurendamist kolmandates riikides. Eesmärkide ja meetmete kindlaksmääramisel tuleb kajastada piisavalt probleemseid küsimusi ja prioriteete välissuhete vallas. Oluline on koostöö eri sidusrühmade vahel. Euroopa välis teenistuse, sealhulgas Euroopa delegatsioonide suutlikkus tuleks täielikult ära kasutada, et tagada ELi tegevuse tõhusus ja sidusus.

ELi rände- ja arengukava raames tuleks tähelepanu pöörata lõuna-lõuna suunalisest rändest tuleneva arengumõju maksimeerimisele, rändepoliitika lõimimisele riiklikesse arengu- ja vaesuse vähendamise kavadesse, arengupoliitika sidususe suurendamisele ning tagasipöörduvate rändajate taaslõimimise meetmete edendamisele. Selline hästijuhitud rände tagamiseks tehtav koostöö võib tuua päritoluriikides toimuva arengu jaoks märkimisväärset kasu.

EL peaks tihendama rände, liikuvuse ja turvalisuse teemaliste dialoogide pidamise ning liikuvuspartnerluste loomise ja elluviimise kaudu suhteid oma naabruses asuvate riikidega. Hoold tuleb kanda selle eest, et selline partnerlus Marokoga (allkirjastati 2013. aastal) ja Tuneesiaga (allkirjastati 2014. aastal) saaks täielikult ellu viidud. EL peaks jätkama investeerimist piirkondlikku rändealasesse dialoogi ja kahepoolsetesse suhetesse kaugemal asuvate prioriteetsete riikidega, jätkates samas inimõiguste, demokraatia, põhiväärtuste ja hea juhtimistava toetamist.

5. KAITSEVALMIS EUROOPA

2010. aastal võttis EL vastu oma esimese sisejulgeolekustrateegia ja sellega kaasneva tegevuskava. Strateegiaga keskendutakse prioriteetsetele valdkondadele, kus ELi tasandi ühistegevuse kaudu tegeletakse peamiste julgeolekuohtudega, ning luuakse liikmesriikide meetmetele lisaväärtust. Selles tunnistatakse vajadust tugevdada julgeolekut, austades samal ajal täielikult põhiõigusi, sealhulgas õigust eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele. Viis väljavalitud strateegilist eesmärki olid järgmised: 1) tõkestada rahvusvaheliste kuritegelike võrgustike tegevust; 2) hoida ära terrorism ning tegeleda radikaliseerumise ja terroristide värbamise probleemiga; 3) tõsta küberruumis kodanike ja ettevõtjate jaoks turvalisuse taset; 4) suurendada turvalisust piirihalduse kaudu ning 5) muuta Euroopa vastupanuvõimelisemaks kriisidele ja katastroofidele. Need eesmärgid on endiselt asjakohased. Kuna aga lahendamist vajavad probleemid muutuvad, peaksid komisjon, liikmesriigid ja Euroopa Parlament tegema koostööd, et töötada välja sisejulgeolekustrateegia ajakohastatud versioon, vaadates läbi kõikide 2015.–2020. aasta eesmärkidega seotud meetmed. Edendades ennetusel ja õiguskaitsele põhinevat lähenemisviisi, peaks uuendatud sisejulgeolekustrateegia toetama ka suuremat koostööd siseasjade valdkonna ja teiste sisejulgeolekuga seotud poliitikavaldkondade vahel, nagu transport, siseturg, tolliliit, teadus- ja arendustegevus, digitaalne turg, kodanikukaitse ja välissuhted. Julgeolekuvaldkonnas tehtavaid teadusuuringuid on rahastatud teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse seitsmenda raamprogrammi raames. Järgmise programmi – raamprogrammi „Horisont 2020” – raames on kavas meetmeid lisada. EL jätkab Euroopa julgeolekusektori toetamist, et saavutada strateegilised julgeolekuprioriteedid.

5.1. Rahvusvaheliste kuritegelike võrgustike tegevuse tõkestamine

Organiseeritud kuritegelike rühmituste imbumine ELi majandusse on julgeolekurisk. Piiriülese mõõtmega raske kuritegevus, nagu korruptsioon, inim-, uimasti- ja relvakaubandus ning kauplemine muu ebaseadusliku kaubaga, samuti laste seksuaalne ärakasutamine, tekitab ohvritele ja ühiskonnale tervikuna olulist kahju. Mitmed neist ohtudest üha suurenevad. Organiseeritud kuritegevus on aina paindlikum ning areneb nii Euroopas kui ka väljaspool selle piire. See kujutab endast endiselt märkimisväärset ohtu ELi sisejulgeolekule ja võib mõjuda kolmandatele riikidele destabiliseerivalt.

EL peab jätkuvalt kohandama ja tõhustama reageerimist nendele ohtudele, koordineerides oma tegevust nii ELis kui ka sellest väljaspool. Siinkohal on oluline liikmesriikide ametiasutuste operatiivkoostöö, mille käigus keskendutakse rasket ja organiseeritud kuritegevust käsitleva poliitikatsükli raames ELi tasandil kokku lepitud prioriteetidele. Tuleks tugevdada vastastikust usaldust ning suurendada ELi fondide ja asutuste toel ühiste uurimisrühmade ja muude ühisoperatsioonide kasutamist. Uurida tuleks vajadust ELi meetme järele, millega tagatakse, et uurimisrühmade praktilist koostööd ei takistaks erinevused uurimistoiminguid käsitlevates siseriiklikes eeskirjades.

Tuleks tõhustada liikmesriikide õiguskaitseasutuste omavahelist teabevahetust ning teabevahetust asjakohaste ELi asutustega ja ELi asutuste seas, kasutades igakülgset ära olemasolevaid ELi vahendeid. Tihedas koostöös liikmesriikide, Euroopa Pettustevastase Ameti ja Frontexiga tuleks tugevdada Europoli rolli kogu ELi teabevahetuskeskusena. Kõik liikmesriigid peaksid rajama ühised kontaktpunktid, võttes arvesse asjaomast tollikoostöö raamistikku. Teabevahetussüsteemid saaks muuta koostalitlusvõimelisemaks, võttes arvesse arengut, mis on toimunud haldusasutuste koostalitlusvõime alaste lahenduste laiemas raamistikus.

Praktilise koostöö toetamiseks tuleks edasi arendada õiguskaitseasutuste töötajate koolitamist ELi tasandil. Lähiaastail tuleks täielikult ellu viia Euroopa õiguskaitseasutuste koolituskava, et sellest saaksid kasu võimalikult palju õiguskaitse-, piiri- ja tolliametnikke sõltumata nende ametiastmest.

Samal ajal peab EL tõhustama jõupingutusi, mis on spetsiaalselt suunatud ohvritele ja ühiskonnale kõige enam kahju tekitavatele kuritegudele. Korruptsioon vähendab usaldust demokraatia vastu, kahjustab siseturgu, peletab eemale välisinvesteeringud, jätab riigiasutused ilma maksutulust ja hõlbustab organiseeritud kuritegelike rühmituste tegevust. Selleks et paremini võidelda korruptsiooniga, peaksid liikmesriigid järgima soovitusi, mis on esitatud ELi korruptsioonivastase võitluse aruandes, mille avaldamine peaks lähiaastail jätkuma. Korruptsioonivastased meetmed peaksid olema paremini seotud ELi poliitikavaldkondadega ning ELi rahaliste vahenditega tuleks toetada institutsioonilise suutlikkuse ja haldussuutlikkuse suurendamist. Edasi tuleks arendada ELi institutsioonide, liikmesriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide koostööd.

Organiseeritud kuritegelikke rühmitusi ajendab tegutsema ebaseadusliku kaubanduse, korruptsiooni ning finants- ja muu kuritegevusega teenitav suur kasum. Selleks et see stiimul kaotada ja ära hoida kuritegelikul teel saadud tulu imbumine seaduslikku majandusse, tuleb teha rohkem tööd. Direktiivi kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta ELis peavad viivitamata üle võtma ja rakendama kõik liikmesriigid. Kriminaaltulu jälitamise talitused, õiguskaitseasutused, kohtu- ja haldusasutused, nagu maksu või litsentsimisasutused, peaksid tõhustama koostööd, et täiustada kriminaaltulu jälitamist. Rahapesu aitab kuritegelikel rühmitustel oma kuritegelikul teel saadud tulu varjata. Selleks et ära hoida finantssüsteemi väärkasutamist, tuleks peagi vastu võtta ettepanek neljanda rahapesuvastase direktiivi kohta, see direktiiv üle võtta ja seda rakendada ning uurida vajadust reguleerida rahapesu tõkestamist ELis kriminaalõigusega.

Üha suurenev oht on inimkaubandus. EL võttis vastu oma 2012.–2016. aasta strateegia, mille eesmärk on see kuritegevuse liik kaotada, ja direktiivi, mis vajab nüüd viivitamata täielikku ülevõtmist ja rakendamist. Strateegia elluviimine tuleb lõpule viia, sealhulgas aspektide osas, mis puudutavad kolmandates riikides toimuvat inimkaubandust. Paika tuleks panna 2016. aasta järgne strateegia, mis hõlmaks muu hulgas ennetustegevust, ohvriabi, ohutut tagasipöördumist ja taasloomimist ning interneti rolli. Tuleks uurida vajadust käsitada kuriteona inimkaubanduse ohvrite teenuste tahtlikku kasutamist. Nende eesmärkide saavutamiseks tuleks pikendada ELi inimkaubandusevastase võitluse koordinaatori volitusi.

Ebaseaduslik uimastikaubandus on organiseeritud kuritegevuse jaoks endiselt väga tulus äri. 2013. aastal koostasid Europol ning Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus (EMCDDA) ühiselt kõigi aegade esimese uimastiturgude aruande, milles osutati uute psühhoaktiivsete ainete leviku suurenemisele. Komisjon tegi ettepaneku õigusakti kohta, et kõrvaldada sellised ained kiiresti turult, juhul kui need on tervisele kahjulikud, võimaldades samas nende seaduslikku tööstuslikku ja kaubanduslikku kasutust. See õigusakt tuleks samuti vastu võtta ja seda tuleks rakendada ELi uimastistrateegias kajastatud tasakaalustatud käsitusviisi osana.

Laste seksuaalne ärakasutamine ja kuritarvitamine jätab ohvritele eluaegse jälje. ELi direktiiv, millega võetakse sihikule internetis toimuv ärakasutamine, tuleb kiiremas korras üle võtta ja ellu viia. Laste seksuaalkuritegude eest kaitsmise olulisust tuleks kajastada rohkem ka teistes ELi poliitikavaldkondades, samuti tuleks uurida vajadust kõikehõlmava ELi strateegia järele.

Tulirelvadega seotud vägivald põhjustab kogu ELis endiselt tõsiseid vigastusi ja inimelude kaotusi. Enam tuleks teha ka selleks, et tegeleda ebaseadusliku tulirelvakaubandusega. Tulirelvade müüki ja ELi-sisest edasitoimetamist käsitlevate ELi olemasolevate õigusaktide läbivaatamine vähendaks koos suuremate praktiliste õiguskaitsealaste jõupingutustega tulirelvade ebaseadusliku kasutamise ja müümise riski.

Ja veel – jätkuvalt tuleks vaadelda seda, kui tõhusad on olemasolevad kokkulepped ja korraldused õiguskaitsealase teabe jagamiseks kolmandate riikidega, ning vajaduse korral tuleks neid edasi arendada. Broneeringuinfo üha suuremat kasutamist nii kolmandates riikides

kui ka liikmesriikides tuleks käsitleda uue õigusraamistiku kontekstis ELi tasandil, tagades kõrgetasemelise andmekaitse nii broneeringuinfo töötlemisel ELis kui ka selle info edastamisel ELis kolmandatesse riikidesse. ELi broneeringuinfo vahend tuleks lõpuks vastu võtta ja seda tuleks hakata rakendama. Samaaegselt eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi läbivaatamisega ning võttes arvesse andmekaitseraamistiku üle peetavaid läbirääkimisi, tuleks läbi vaadata ka andmete säilitamise direktiiv.

5.2. Terrorismi ärahoidmine ning tegelemine radikaliseerumise ja terroristide värbamise probleemiga

Viimastel aastatel on toimunud mitmeid terrorirünnakuid, mille on korraldanud peamiselt üksikisikud või väiksemad rühmitused, ent millel on olnud rängad tagajärjed. Vägivaldse äärmuslikkuse ja terrorismioht on lähiaastail ELile tõeliseks proovikiviks. Eelkõige noorte seas esineb murettekitav suundumus minna teistesse riikidesse, nagu Süüria, et hakata seal välisvõitlejaks. Kohapeal seovad mõned end terrorirühmitustega. Tagasipöördumisel võivad nad olla ELi jaoks tõsiseks julgeolekuohuks.

Meie peame sellele reageerima terrorismi ärahoidmisega – nagu on sätestatud ELi terrorismivastase võitluse strateegias – ja tegelema terrorismi viiva radikaliseerumisega. Peame vägivaldsele äärmuslikkusele ja terrorismile tervikuna reageerima resoluutsemalt, võttes arvesse nii sise- kui ka välismõõdet. Edasise töö suunamiseks on väga oluline radikaliseerumise ja terroristide värbamise vastase ELi strateegia kavandatud ajakohastamine. Komisjoni ettepaneku kohaselt tuleks keskenduda äärmuslikust keskkonnast lahkuda soovivate inimeste abistamisele, kohalike osalejate koolitamisele, kontaktide loomisele kohalike kogukondadega, suuremale koostööle erasektoriga, et võidelda internetis aset leidva radikaliseerumisega, ning riigisiseste meetmete paremale lõimimisele väliste jõupingutustega. Võitlus vägivaldse äärmuslikkusega peaks olema jätkuvalt osa kolmandatele riikidele antavast ELi arengu- ja julgeolekuabist, hõlmates hariduse, kodanikuühiskonna, soolise võrdsuse, valitsemise ja meediaga seotud aspekte.

Selleks et toetada neid jõupingutusi, tuleks tugevdada radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustikku ja arendada see teadmiste keskuseks, mis koondab häid tavasid ja koordineerib paremini praktikute tööd.

ELi ülesanne on aidata liikmesriikidel luua õiguskaitsealaseid võrgustikke ning täiustada terrorismirünnakutega tegelevate õiguskaitseasutuste töötajate koolitusi ja õppusi. ELi terrorismivastaste sekkumisjõudude võrgustik ATLAS korraldas 2013. aastal läbi aegade suurima ELi õppuse. Seda tööd tuleks jätkata, korraldades täiendavaid õppusi nii operatiiv- kui ka strateegilisel tasandil. Lähiaastate eesmärk peaks olema paremini koolitatud ja suurema koostalitlusvõimega sekkumisjõud.

EL on juba kokku leppinud õigusaktis, et raskendada juurdepääsu lõhkekehade valmistamisel kasutatavatele lähteainetele. Nüüd peame hoolt kandma selle tõhusa rakendamise eest. Vaja on ka edendada ja tõsta veelgi tähtsamale kohale töö keemilise, bioloogilise, radioloogilise ja tuumamaterjali ning lõhkeainetega.

Terrorismivastase võitluse koordineerimisel tuleb arvesse võtta Lissaboni lepinguga paika pandud uusi institutsioonilisi struktuure, muu hulgas selleks, et toetada kõrge esindaja / Euroopa välisteenistuse tegevust ELi välissuhete vallas, eeskätt liidu ja kolmandate riikide vahelise suhtluse edendamisel.

5.3. Kodanike ja ettevõtjate jaoks turvalisuse taseme tõstmine küberruumis

Meie ühiskond sõltub üha enam ja enam internetist. Tuleb luua turvalised ja usaldusväärsed süsteemid, et inimesed ja ettevõtted saaksid kasutada täielikult ära kogu interneti potentsiaali. Oluline on tagada võimalus teha turvaliselt elektroonilisi makseid. Esile on aga kerkimas ka uued probleemid, sealhulgas seoses digitaalsete vääringute ja veebiplatvormide kasutamisega,

mis muudab lihtsamaks tegelemise mitut liiki raske ja organiseeritud kuritegevusega. Lähiaastail suureneb tõenäoliselt küberrünnakute arv, hoolimata olulistest meetmetest, mis on võetud selleks, et suurendada suutlikkust võidelda küberkuritegevusega ja tugevdada küberjulgeolekut.

Tuleks suurendada küberkuritegevusega võitlemiseks vajalikku operatiivsuutlikkust. EL on rajanud Europoli juurde küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse. Juba oma esimesel tegevusaastal on keskus tõestanud oma kasulikkust, toetades uuringuid, mida liikmesriigid on korraldanud seoses kõikvõimalike kuritegudega, alates pettusest kuni internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamiseni. Komisjon toetab ka edaspidi selle keskuse kui küberkuritegevuse vastase võitluse sõlmpunkti arengut. Üks ELi peamisi ülesandeid on aidata liikmesriikidel arendada oma suutlikkust võidelda küberkuritegevusega. Ideaalis peaks kõikides liikmesriikides olema küberkuritegevuse vastase võitluse keskus.

Strateegilisel tasandil peab EL reageerima kooskõlastatult. Läbi aegade esimene ELi küberjulgeoleku strateegia on vastu võetud eesmärgiga luua maailma kõige turvalisem veebikeskkond. See visioon peab kajastuma nüüd tegudes.

Strateegias tunnistatakse ka vajadust suurema rahvusvahelise koostöö järele nii strateegilisel kui ka operatiivtasandil. Sellega seoses on Ameerika Ühendriikidega 2010. aasta tippkohtumisel saavutatud kokkulepe moodustada küberjulgeoleku ja küberkuritegevuse vastase võitluse töörühm osutunud kasulikuks, et saavutada konkreetseid tulemusi, milleks on eelkõige ELi ja Ameerika Ühendriikide loodud internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemise ülemaailmne liit. Praegu koondab liit 52 riiki kogu maailmast ja võib anda innustust uutele algatustele. EL peaks tagama loodud liidu jätkuva tulemuslikkuse ja ärgitama sellega liituma teisigi riike.

Võitluseks küberkuritegevusega on EL juba kokku leppinud rangemas õigusaktis, mida tuleb nüüd kiiresti rakendada. Tõhus tegevus selles valdkonnas eeldab ka koostöö suurendamist erasektoriga. Samuti on vaja selgitada kohtualluvust küberruumis. Sellega seoses on üleilmse koostöö puhul jätkuvalt oluline roll Euroopa Nõukogu küberkuritegevuse vastasel Budapesti konventsioonil ning liikmesriigid, kes ei ole konventsiooni veel ratifitseerinud, peaksid seda tegema.

5.4. Julgeoleku tugevdamine piirihalduse kaudu

Ühtne ja kõrge tasemega julgeolek piiridel ja piirihaldus, mille puhul peetakse igati kinni põhiõigustest, on möödapääsmatu. Piirihalduspoliitikal on võitluses piiriülese kuritegevusega ja turvalisuse kõrge taseme säilitamisel väga suur roll.

Integreeritud piirihalduse strateegiat tuleks ajakohastada, tuginedes praeguste poliitikavahendite rakendamisel saadud kogemustele. EL peaks kaaluma seda, kuidas saaks loimida olemasolevaid süsteeme ja platvorme, ning seadma eesmärgiks teha riigi tasandil piirivalve ja teiste piiril tegutsevate asutuste vahel julgeoleku suurendamiseks rohkem koostööd.

Kaupade liikumisega seoses esitatakse komisjoni 2013. aasta teatisest lähtudes 2014. aastal tolli riskijuhtimist ja tarneahela turvalisust käsitlev strateegia. See algatus võimaldab tõhusamat riskijuhtimist, parandades tarneahelaga seotud andmete kättesaadavust ja kasutamist, tõhustades tolliasutuste koostööd ja koordineerimist rahvusvahelisel tasandil ning teiste õiguskaitse- ja julgeolekuasutustega, suurendades suutlikkust liikmesriikides ja ELi tasandil, et reageerida terviklikumalt ja järjepidevamalt tarneahelaga seotud riskidele.

5.5. Euroopa muutmine kriisidele ja katastroofidele vastupanuvõimelisemaks

EL on suurendanud märkimisväärselt oma suutlikkust ära hoida loodusõnnetusi ja inimtegevusest tingitud katastroofe, nendeks valmis olla ja neile reageerida. Nüüd tuleb

keskenduda sellele, et loodud süsteemid ka toimiksid. Hädaolukordadele reageerimise keskus on võtnud endale ülesande pakkuda teenuseid ja olla platvorm, et koordineerida reageerimist suurtele katastroofidele.

Põhiülesanne on rakendada täielikult uut kodanikukaitset käsitlevat õigusakti, milles on visandatud tulevikus selles valdkonnas ELi tasandil tehtav töö. Solidaarsusklausli kasutamise üksikasjades, millega nähakse ette suurtele kriisidele reageerimise raamistik, tuleb veel kokku leppida. Katastroofide ohjamisega seotud kaalutlused tuleks püüda lõimida teistesse poliitikavaldkondadesse ja fondidesse ning suurendada tuleks teaduse ja innovatsiooni osa katastroofide ohjamises.

Tuleb lahendada tegevusega seotud probleemid, nagu seadmete ja sidesüsteemide koostalitlusvõime, ning tõhustada koolituse ja õppuste valdkonnas tehtavat tööd.

5.6. Sisejulgeoleku suurendamine üleilmses kontekstis

Euroopa sisejulgeolek tähendab ka tegutsemist väljaspool ELi piire ja koostöös kolmandate partnerriikidega. Sellist koostööd nõuavad näiteks radikaliseerumine ning võitlus inimkaubanduse ja ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu.

Paljudes kolmandates riikides esinev ebastabiilsus ohustab nendes riikides demokraatiat, õigusriigi põhimõtet ja inimõigusi, ent võib oluliselt mõjutada ka ELi. Sisejulgeolekuga seotud küsimusi tuleks käsitleda süstemaatilisemalt osana ELi välispoliitikast, mis on seotud ELi abi- ja koostööprogrammidega ning muude rahvusvahelise koostöö jaoks kasutatavate poliitikavahenditega. Selleks tuleks anda abi õiguskaitsealase suutlikkuse suurendamiseks, pakkuda koolitust või jagada teadmisi ja parimaid tavaid. EL tõhustab partneritega tehtavat arengukoostööd, toetades nende püüdlusi tugevdada inimõiguste kaitset, õigusriigi põhimõtet ning valitsemistavaga seotud aspekte, nagu läbipaistvus, osalus ja vastutus.

EL peaks jätkama koostööd partneritega riigi ja piirkondlikul tasandil, et koostada – kaaludes koostoimet ja sidusust liikmesriikide ja teiste rahastajatega – ühine julgeolekualane tegevuskava. Selleks et kajastada rahvusvahelises tegevuskavas siseküsimustega seotud strateegilisi prioriteete, tuleks suurendada veelgi koostööd Euroopa välisteenistusega.

KOKKUVÕTE

Vabaduse, turvalisuse ja õigluse tagamine on üks Euroopa Liidu põhieesmärgi. Pärast seda, kui 1999. aastal jõustus Amsterdami leping ja võeti vastu Tampere programm, on palju ära tehtud, et tagada avatud ja turvaline Euroopa, mis rajaneb põhiõiguste austamisel ja tahtel teenida Euroopa kodanikke. Õigusaktide rakendamine ja saavutuste kindlustamine, nagu ka tõhustatud praktiline koostöö peavad olema meie tulevases töös esmatähtsad. Õigusaktide ja strateegiate tõhususe kontrollimine ja hindamine võimaldab meil kohandada oma tegevust ning ELi rahaliste vahendite strateegiline kasutamine annab võimaluse keskenduda kooskõlas ELi institutsioonide aruka reguleerimise kohustusega paremini ELi prioriteetidele. Edasises töös peaks jääma juhtpõhimõtteks kodanikukeskne lähenemisviis.

Samal ajal peame keskendama oma tähelepanu eesisevatele võimalustele ja lahendamist vajavatele küsimustele. Kõigile peaks olema selge, et Euroopa Parlament, liikmesriigid, komisjon, kõrge esindaja / Euroopa välisteenistus, ELi asutused ja mitmed teised osalejad peavad oma jõud paremini ühendama, et suuta tõhusalt reageerida muutuvale keskkonnale. Käesoleva teatise eesmärk on määratleda eesisevad probleemid. Teatistes on esitatud meetmed, mida tuleks komisjoni meelest arutada Euroopa Parlamendis ja nõukogus, ning teatist tuleks võtta arvesse, kui Euroopa Ülemkogu määratleb vastavalt artiklile 68 strateegilised suunised.